

numismatisk rapport 157

Meddelelser fra Dansk Numismatisk Forening

Djengis Khan – mongolerne og pengesedler
Referat fra DNFs generalforsamlingen 2022
Ny type mysteriekrone

Januar 2023

Dansk Vestindien
Christian IX, 50 Francs/10 Daler 1904
Hammerslag: 75.000 kr.

Danmark, Christian X
Fortjenstmedalje
Hammerslag: 100.000 kr.

Norge, Christian IV
Speciedaler 1628
Hammerslag: 48.000 kr.

Danmark, Frederik II
Speciedaler 1572
Hammerslag: 30.000 kr.

Paul Bergsøes Vej 20B
2600 Glostrup
Tel +45 8818 1111

Søren Frichs Vej 34 D
8230 Åbyhøj
Tel +45 8818 1111

numismatisk rapport

Meddelelser fra Dansk Numismatisk Forening

Ansvarshavende:

Michael Wagner Christiansen

60 52 34 81

formand@numismatik.dk

Annoncer:

Birger Bentsen

brevbud@numismatik.dk

Tlf. 55 77 19 66

Grafisk ansvarlig:

Torben Hansen

num-rap@numismatik.dk

Tryk: Dystan & Rosenberg

Annoncepriser (excl. moms og evt. repro):

Side 2, 4 eller Bagsiden kr. 1.600

Helside 1/1 (126 x 188 mm): kr. 1.400

Halvside 1/2 (126 x 92 mm): kr. 800

Kvartside 1/4 (126 x 43 mm): kr. 500

Copyright:

Gengivelse og kopiering af signerede artikler eller dele deraf er kun tilladt med forfatterens skriftlige tilladelse.

Omtale og korte uddrag af artikler og meddelelser er tilladt med kildeangivelser.

Næste nummer:

Ultimo marts 2023

Deadline for bestilte annoncer:

5. marts 2023

ISSN 0105-8126

Indhold

Referat fra DNF's generalforsamlingen 2022... ..	5
<i>Anders Harck</i> Djengis Khan – mongolerne og pengesedler	9
<i>Sven Aagaard</i> Ny type mysteriekrone M68-4 – samt en afslørende stempelrevne	16
<i>Preben Nielsen</i> Salget af Karsten Kolds samling m.m.	19
Stampes Numismagiske Univers ...	23
<i>Niels Jørgen Jensen</i> Hafnia og Hafniensis	27
<i>Torben Juul Hansen</i> Niels Bohr-Medaljen i 2022	28
Foreningsmøder i DNF... ..	30
Bestyrelsen i DNF	31

Dansk Numismatisk Forenings møder:

Bethesda

Rømersgade 17, 1362 Kbh K, Israels Plads

Se mere side 30 og 31

numismatik.dk

MØNTHANDLEREN.DK

**MØNTER
SEDLER
TILBEHØR MM.**

- VURDERINGER
- SALG
- KØB

ENGVANGEN 3, 2680 SOLRØD

TLF. 22 99 00 90

MAIL: INFO@MONTHANDLEREN.DK

Husk: nyåbnet butik:
Gl. Kongevej 172,A
Frederiksberg C

Referat fra Dansk Numismatisk Forenings generalforsamling 2022

Årets generalforsamling blev afholdt lørdag den 29. oktober klokken 17:30 i Bethesda.

Formanden indledte med at byde velkommen til generalforsamlingen. Der var fremmødt 34 deltagere.

*Af John Lind og
Steen Jakobsen*

1. Valg af dirigent

Bestyrelsen foreslog Steen Jakobsen som dirigent. Forslaget blev vedtaget med bifald og uden modkandidater. Dirigenten takkede for valget og konstaterede at generalforsamlingen var lovligt indvarslet i henhold til lovene og dermed beslutningsdygtig. Ligeledes blev den udsendte dagsorden godkendt. Derefter overlod dirigenten ordet til formanden for formandens beretning.

2. Formandens beretning

Beretningen er trykt i Numismatisk Rapport 156, som var udsendt til medlemmerne inden mødet, hvorfor formanden henviste til denne.

Formanden supplerede beretningen med at takke Preben Nielsen for hjælp efter formandskabet og Preben Nielsen, Niels Nielsen og Gaston Barbro med hjælpen til møntbørsen den 30. oktober.

*Formand Michael Wagner
Christiansen*

På NNU's årsmøde blev opgaverne som sekretær og regnskabsfører givet videre til Svensk Numismatisk Forening. Næste møder er i Stockholm i 2025 og i København i 2028.

Derudover deltog DNF, repræsenteret med John Lind, Birger Bentsen og Henning I. Larsen i XVI International Numismatic Congress INC 2022 i Warszawa.

“MERM-sagen” – tager tid – er stadig uafklaret. Vi søger en pragmatisk løsning. Formanden takkede medlemmerne for støtte og den tilbudte hjælp.

Formanden oplyste at bestyrelsen havde kendskab til at to medlemmer var afgået ved døden. Han bad forsamlingen om at rejse sig og ære de afdøde med et minuts stilhed.

Derefter spurgte dirigenten om der var spørgsmål til beretningen.

Der var ingen, så, dirigenten spurgte om generalforsamlingen kunne godkende formandens beretning. Det kunne forsamlingen og kvitterede med et bifald.

3. Kassereren fremlagde det reviderede regnskab

Dirigenten gav ordet til kassereren for fremlæggelse af det reviderede regnskab. Regnskabet er trykt i Numismatisk Rapport 156 (side 8 og 9). Regnskabet er godkendt og underskrevet af de to revisorer og underskrifterne er forevist for dirigenten.

Kassereren oplyste, at vi nu har 425 medlemmer. Heraf er 118 web-medlemmer. Der er kommet 28 nye medlemmer (15 web-medlemmer) og 31 ophørte medlemmer.

*Kassereren Henning Inge-
mann Larsen gør klar til ge-
neralforsamlingen – altid med
en sikker hånd.*

Seddelkataloget.dk

Om DNF

Område

Udgave

Underskriver

Årstal

Nominal

1 kroner

x

Litra

Suffix

DNF

Danmark

Nationalbankens sedler - Enkrone sedler 1914-1928

DNF 4.1.1 - 1 kroner

År	Litra	Suffix	0	01-0	01	1+	1
1914			700	450	250	125	50

DNF 4.1.2 - 1 kroner

År	Litra	Suffix	0	01-0	01	1+	1
1914			850	500	300	150	60

Kassereren knyttede supplerende bemærkninger til nogle af posterne. Bl.a. har der været udgifter til gave til Preben Nielsen samt generelt flere aktiviteter.

Dirigenten spurgte dernæst om der var spørgsmål til kassererens gennemgang af regnskabet. Da det var ikke tilfældet blev regnskabet godkendt.

4. Indkomne forslag

Der var ingen indkomne forslag.

5. Fastsættelse af kontingent 2023 – 2024

Bestyrelsen foreslog uændret kontingent på 350 kr. og 175 kr. for unge under 20 år. For web-medlemmer (medlemmer som ikke får tilsendt Numismatisk Rapport og NNUM) 200 kr. og 100 kr. Medlemmer bliver kontingentfri efter 50 års betalt medlemskab.

Forslaget om uændret kontingent blev vedtaget.

6. Valg til bestyrelsen

John Lind, Birger Bentsen og Lars Christiansen var på valg. Lars Christiansen modtog ikke genvalg, hvorimod John Lind og Birger Bentsen var villige til at modtage genvalg.

Bestyrelsen foreslog Samuel Flyger som nyt bestyrelses-medlem. Dirigenten spurgte, om der var andre, som ønskede at stille op til bestyrelsen. Det var ikke tilfældet, så Samuel Flyger blev valgt ind i bestyrelsen og John Lind og Birger Bentsen blev genvalgt.

7. Valg af revisorer

De to revisorer Henrik Jensen og Kim Simonsen var begge villige til genvalg og da der ikke var andre kandidater, blev de begge genvalgt.

8. Eventuelt

Dirigenten spurgte om der var nogen spørgsmål.

Formanden nævnte den fortsatte gode udvikling på **mønt-kataloget.dk** – og at vi er ved at lægge sidste hånd på **seddelkataloget.dk**. Derudover informeredes om at Svensk Numismatisk Forening har 150-års jubilæum næste år, hvilket fejres 20.-21. maj. DNF har tidligere deltaget i Historiske Dage. Bestyrelsen overvejer om vi skal deltage næste gang igen.

Formanden takkede sluttelig dirigenten for en god ledelse af generalforsamlingen.

John Lind og Steen Jakobsen

Djengis Khan

– mongolerne og pengesedler

Selvom jeg absolut ikke er specialist i pengesedlernes historie er jeg i mine historiestudier stødt på noget, som jeg slet ikke havde forestillet mig. Jeg har længe vidst, at der i Kina har været en lang kultur, hvor bl.a. pengesedler er opstået på et meget tidligt tidspunkt. Som lidt forarbejde til nærværende lille artikel søgte jeg lidt på internettet og fandt følgende omkring pengesedlernes tidlige historie.

På internettet kan man på adressen [wikipedia.org/wiki/Banknote](https://www.wikipedia.org/wiki/Banknote) læse følgende (min oversættelse):

Papirbaseret værdiudveksling udvikledes tidligst i Tang dynastiet i løbet af det 7'ende århundrede. Imidlertid kom rigtige pengesedler først i brug i det 11'te århundrede under Song-dynastiet. Brugen af papirbaseret pengesystem spredte sig gennem det Mongolske Imperium eller Yuan dynastiet i Kina. Marco Polo introducerer herefter begrebet i Europa omkring år 1300. Dette kan så danne udgangspunkt for den følgende redegørelse.

Af Anders Harck

Det Mongolske Riges yderste grænser markeret med rødt.
[wikiwand.com/da/Mongolske_kejserdømme](https://www.wikiwand.com/da/Mongolske_kejserdømme)

Min 'indoktrinerede' viden om Mongolerne

Jeg har vel haft noget historieundervisning og læst noget her og der. På denne måde havde jeg tilegnet mig et indtryk af Mongolernes huseren i middelalderen. Jeg havde fået et indtryk af nogle vilde horder, som kom farende på deres heste og underlagde sig meget store områder ved deres fuldstændig hæmningsløse og nådesløse drab og nedslagtning af kultiverede mennesker på de Europæiske stepper syd for Rusland. Kristne korsriddere, som absolut ikke havde haft succes mod muslimer har efterhånden sluttet sig sammen med disse mongolske barbarer og fået nedkæmpet en stor del af den muslimske verden, som derefter er blevet underlagt Mongolerne.

Tilbage i 1979 kom der så i Melodi Grand Prix et indslag med titlen 'Dschinghis Khan' (af Ralph Siegel). For det første fangede dette stykke musik min opmærksomhed som et iørefaldende nummer, men jeg blev også draget af teksten, som havde et historisk indhold om personen Djengis Khan. Jeg har faktisk lige siden denne oplevelse i 1979 haft en nysgerrighed om Djengis Khan, og jeg blev da med tiden klar over, at han havde noget med Mongolerne at gøre. Her i min fremskredne alderdom er jeg så faldet over en bog om Djengis Khan. Denne bog blev en meget stor øjenåbner for mig!

Det viser sig, at Mongolerne ikke har været de rene barbarer, som har dræbt på må og få. Opbygningen af det kæmpestore Mongol Imperium har været særdeles velorganiseret og måske endda mere humant end opbygningen af andre store civilisationer. Dette kan den interesserede læser selv overbevise sig om ved læsning af bogen om Djengis Khan. Her vil jeg blot som en lille illustration af Mongolernes høje stade i civilisation oversætte et lille stykke af bogen, som relaterer til Mongolernes omgang med pengesedler.

Djengis Khan. Blæk og farve på silke, 47 x 59 cm, udsnit af større værk. The National Palace Museum Taipei.

Foto: HuangdiOfSongChina – commons.wikimedia.org

Lidt forhistorie til oversættelsen

Djengis Khan* (1162/1167, død 18. august 1227) grundlægger det Mongolske Imperium ved at samle områdets forskellige stammer til et folk, som så vælger ham til deres 'Stor-Khan' – ca. det nuværende Mongoliet. Dette valg af Temujin til Djengis Khan sker i 1206, hvor han er ca. 44 år gammel. I hans resterende levetid erobrer han en del mere til det Mongolske Imperium, men det er først hans sønner og børnebørn, som får underlagt sig

* Hans egentlige navn er Temujin, hvorimod Djengis Khan er en titel.

hele det kæmpestore Mongolske Imperium.

Djengis Khan's sønner er ret svage personligheder, hvor det til dels bliver deres hustruer, som regerer imperiet, men blandt hans børnebørn finder vi nogle store personligheder. Det for numismatikken interessante er, at Djengis Khan – kort før sin død i 1227 – autoriserer brugen af en form for pengesedler, hvilket vil fremgå af nedenstående oversættelse.

Efter en svaghedsperiode under sønnerne af Djengis Khan kommer regeringsmagten på et tidspunkt frem til barnebarnet Mongke, som altså bliver 'Stor-Khan' i 1251. Det skal nævnes, at Guyuk (Stor-Khan 1246-1248) er et andet barnebarn af Djengis Khan og Guyuk's hustru (Oghul) er Stor-Khan-inde 1248 - 1251.

Oversættelse fra bogen om Djengis Khan

For at genoptage krigstogterne, var Mongke nødt til at stabilisere økonomien, kontrollere regeringens forbrug og konfrontere de store gældsposter opbygget af Guyuk og andre administratorer i løbet af det foregående årti. Guyuk havde i sin korte og umulige regeringstid købt store mængder varer og betalt for dem med papir-veksler med løfte om, at papiret kunne veksles til guld og sølv, når handelsmændene ønskede det. Efter Guyuk's død ønskede mange embedsmænd ikke længere at betale disse regninger efter den afdøde Khan. Imidlertid erkendte Mongke resolut, at hvis han ikke anerkendte Guyuk's finansielle forpligtigelser, ville de handlende være modvillige til at fortsætte handelen med Mongolerne. Mongke Khan's beslutning om at betale denne gæld, har fået historikeren Juvaini til at spørge: *Og fra hvilken bog om historie har det været læst eller hørt, at en konge har betalt en anden konges gæld?*

I en handelsorienteret verden, som endnu ikke er vænnet til at håndtere papir valuta, indså Mongke vigtigheden af at opretholde tillid og tryghed i det monetære system. Djengis Khan havde autoriseret brugen af papir penge, som var garanteret ved ædelmetal og silke, kort inden hans død i 1227.

Brugen af papirsedler eksploderede i de følgende år, men ved Mongke Khan's overtagelse af regeringen, blev det nødvendigt at indskrænke tilgangen af papirpenge på en måde, som det ikke var nødvendigt med guld- og sølv-mønter. Mongke indså faren, som var opstået ved tidligere administrators ad-hoc tilgang til papirpenge og gæld, og i 1253 dannede han et 'kammer for finansielle sager' til at kontrollere og standardisere udgivelsen af papirpenge.

Trykplade i træ og den matchende pengeseddel 2 guān. Yuan dynasty ca. 1287. Tokyo Currency Museum.

Foto: PHGCOM – commons.wikimedia.org

Superintendenten for kammeret centraliserede kontrol for at forebygge overflod af udgivne papirpenge og erosionen af deres værdi gennem inflation.

Mongolerne tillod hver nation i det kontrollerede imperium at fortsætte udmøntning af egne mønter med traditionelle nominaler og vægt, men Mongolerne indførte et universelt mål baseret på en 'sukhe' – en sølvbarre delt i hundrededele, som hver lokal valuta var bundet til. Denne standardisering af forskellige valutaer relativt til 'sukhe' løste problemerne med afregning og valuta-veksling for både handlende og regering. Mongke Khan fik herved mulighed for at pengebasere skatter i stedet for at basere disse skatter på lokale naturalier.

Pengebaseringen af skatterne muliggjorde også budgetlægning af den imperiale administration, idet Mongolerne modtog de lettere håndterbare penge i stedet for naturalier. I stedet for at embedsmænd skulle indsamle og fordele korn, pile, silke, pelse, olie og andre varer, kunne regeringen nøjes med at flytte penge. For første gang kunne der laves standardiseret afregning fra Kina til Persien.

Så længe Mongolerne kontrollerede pengene, kunne det overlades til handelsmænd at flytte på de aktuelle varer uden at miste regeringskontrol.

Mine kommentarer til denne tekst og min nye opfattelse af Mongolerne

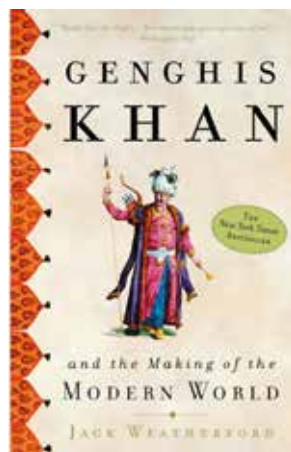
Efter blot at have set dette lille afsnit fra bogen om Djengis Khan, kunne jeg ikke opretholde et syn på Mongolerne som en flok barbarer, der invaderede fra øst. Et så avanceret syn på pengevæsenet, som der er gjort rede for i denne lille oversættelse, var for mig meget overraskende, og jeg måtte klart ændre mit syn på Mongolerne. Det har været et folk på et højt civilisationsniveau!

I Danmark snakker man først om papirpenge sidst i 1600-tallet, og det med at lade seddelpressen løbe løbsk er vi endnu ikke helt sikret imod. Vi skal blot tilbage til 1970-erne for at se den danske seddelpresse løbe for stærkt. Bogen giver i det hele taget et billede af et højt organiseret samfund med basis i militær magt og sikring af handelsruterne. Det er beskrevet, hvordan disse handelsruter (primært silkevejene) var overordentlig sikre, således at de handlende trygt kunne rejse med store værdier.

Desværre for imperiet kunne bakterier også rejse trygt på ruterne, og dette førte i midten af 1300-tallet til udbredelsen af 'Den Sorte Død', hvorved handelsnettet brød sammen. Imperiet faldt fra hinanden i fire dele, som på forskellig vis haltede sig gennem den følgende tid (ca. 1350 og frem). Forbindelsen mellem Europa og Østen (Mongolriget) blev totalt afbrudt, så man i Europa ikke havde anelse om imperiets undergang.

Da Columbus i 1492 rejser mod vest var han overbevist om, at han skulle møde Stor-Khanen fra Mongolriget. Han havde derfor tolke med, som ville kunne kommunikere med Mongolerne. Han kommer som bekendt til Amerika og kan overhovedet ikke bruge de medbragte tolke. Han mødte ikke Stor-Khanen i Amerika – og han ville altså heller ikke have mødt en mongolsk Stor-Khan, hvis han var nået frem til det område, som 'Det Mongolske Imperium' beherskede.

Bogen 'Genghis Khan' (på engelsk) kan anbefales til den interesserede læser. Desuden findes en romantiseret illustrationsvideo (2020) med musiknummeret fra 1979 på adressen: [youtube.com/watch?v=DAr7KaxzfpA](https://www.youtube.com/watch?v=DAr7KaxzfpA)

Jack Weatherford:

Genghis Khan

Paperback, 352 sider.

ISBN 978-0-609-80964-8

Kan bestilles på:

numismatik.dk

Kr. 250,-

175,- for medl. af DNF

John Pedersen

NORDISKE KUNSTMEDALJER

Mesterværker i bronze og sølv
udgivet af Forlaget Anders Nyborg A/S

Med mere end 40 anerkendte
danske og udenlandske kunstnere

*Prægtige kunstmedaljer,
smukt fotograferet – flot og
overskueligt præsenteret.*

DANSK
NUMISMATISK
FORENING

Sælg til top priser !

Takket være vort enorme kundegrundlag så har de sidste auktioner givet os rigtigt gode priser for bl.a. mønter, sedler og gode filatelistiske objekter. Kontakt os for gratis værdivurdering.

SKANFIL
Danmarkas

www.skanfil.dk Skanfil Århus: 41 99 02 99 / arhus@skanfil.no //
Skanfil Fredensborg: 46 56 38 57 / niels@skanfil.no

Ny type mysteriekrone M68-4

- samt en afslørende stempelrevne

Af *Sven Aagaard*

I 1994 publicerede jeg i dette blad opdagelsen af en større gruppe af samtidige, udenlandske (nordtyske?) professionelt forfalskede københavnske kroner med årstallene 1653-1671 kaldet Mysteriekroner¹, der senere efterfulgtes af beskrivelser af flere tilsvarende forfalskede københavnske kroner med årstallene 1671 og 1676-1678, forfalskede Glückstadt-kroner med årstallene 1672, 1677 og 1679² samt endelig forfalskede Christiania-kroner med årstallene 1669, 1670, 1672 og 1679³.

Beskrivelserne af mønterne foregav ikke at være udtømmende, og siden da har jeg opdaget endnu en ny kopieret københavnsk krone M68-4, som hermed præsenteres, og som – i lighed med M67-3⁴ – deler forsidestempel med både M66-2 og M69-1.

Det foreløbigt unikke eksemplar af M68-4 stammer fra Bruun Rasmussen, online-auktion 1104/5008, og solgtes i et lot⁵. Mønten vejer 21,79 gram og har stempelstillingen 180°.

M67-3 og den nyopdagede M68-4 deler som vist på figur 1 forsidestempel med de tidligere beskrevne mysteriekrone M66-2 og M69-1.

Hvad jeg ikke tidligere har lagt vægt på, er den kendsgerning, at det fælles forsidestempel på nogle af de fire stempelkombinationer har en stempelrevne⁶, der som vist på figur 1 løber fra den øvre højre side af kroneringen og ud igennem det sidste I i PROVIDEBIT (rød pil).

Således har forsidestemplet anvendt til de registrerede foreløbigt unikke eksemplarer af M67-3 og M68-4 stempelrevnen, ligesom det gælder for enkelte eksemplarer af M69-1⁷, hvorimod stempelrevnen ikke findes på de foreløbigt to eneste kendte eksemplarer af M66-2.

Sammenfattende dokumenterer denne optræden af stempelrevnen, at de foreliggende eksemplarer af M67-3 og M68-4, der angiveligt henholdsvis er fra 1667 og 1668, må være udmøntet, efter at forsidestemplet er revnet under produktionen af M69-1, som foregiver at være udmøntet i 1669!

Fremkomsten af eventuelt flere eksemplarer af M67-3 og M68-4 vil kunne vise, om dette er generelt gældende for disse to stempelkombinationer.

1. Aagaard 1994a, 1994b.

2. Aagaard 2010. En opdateret beskrivelse er fremlagt i Aagaard, Bolt Jørgensen & Märcher 2022.

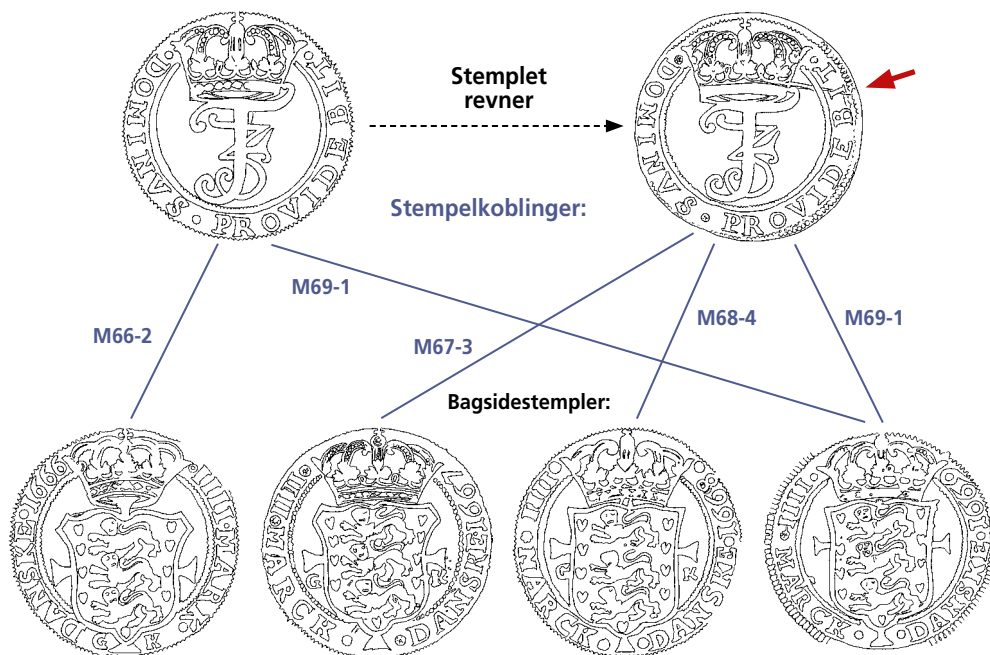
3. Aagaard 1998.

4. En tegning af stempelkombinationen er vist Aagaard 2004, s. 263, men ukorrekt gengivet uden stempelrevnen. Det foreløbigt unikke eksemplar af M67-3 stammer fra Bruun Rasmussen, online-auktion 626/302 og solgtes i et lot. Mønten vejer 21,81 gram og har stempelstillingen 360°.

5. Mønten har - typisk for flere bevarede mysteriekrone - på bagsiden et kraftigt monteringspor, hvilket forklarer det anonyme salg.

6. Om betydningen af stempelrevner til fastlæggelse af kronologier se Aagaard 2003.

7. Følgende 3 eksemplarer af M69-1 med stempelrevne er registreret: BR 844/5112; Horn 17/149 → Horn 20/150 → foreløbigt kendes hele 15 eksemplarer af M69-1 uden stempelrevnen.

Under alle omstændigheder vil et sådant tidsmæssigt bagvendt stempelbrug kun optræde i en produktion, der ikke – som normalt – foregår kronologisk, men hvor formålet med udmøntningen alene var at forsyne et (lokalt?) møntmarked med en skønsm blanding af tilsyneladende ægte danske kroner.

Så med fremkomsten af M67-3 og M68-4 foreligger der således endnu et bevis på, at udmøntningen af mysteriekrone, der bedømt ud fra deres fremstillingsmåde ved maskinprægning nødvendigvis foregik på et professionelt, udenlandsk møntværksted, var et foretagende, der ikke tålte dagens lys!

Fig. 1. Foreløbigt kendte koblingsforhold for mysteriekrone M66-2, M67-3, M68-4 og M69-1.

PS. Skulle læsere eje eksemplarer af M67-3 eller M68-4, vil jeg være taknemmelig for fotos af mønterne, som bedes sendt til sv.aagaard@hotmail.com – men også fotos af øvrige beskrevne mysteriekrone har interesse til brug for en planlagt opdateret beskrivelse af mønterne.

“Nye” mysteriekrone – det være sig ubeskrevne stempelkombinationer eller endnu bedre ubeskrevne stempler – er selvfølgelig ekstra interessante.

Litteratur

- Sven Aagaard, "Mysteriekrone - samtidige, udenlandske kopier af københavn-ske kroner fra Fr. III og Chr. V", *Numismatisk Rapport* nr. 40, 1994a, s. 59-89.
- Sven Aagaard, "Nyopdaget mysteriekrone 1668 og mulig mysterie halvkroner 1666", *Numismatisk Rapport* nr. 42, 1994b, s. 181-187.
- Sven Aagaard, "Samtidig udenlandsk (nordtysk?) kopiering af norske Christiania-kroner fra Frederik III (1669) og Christian V (1670, 1672 og 1679)", i *"Ord med mening"*, Festskrift til Jørgen Steen Jensen s. 117-120, 1998, Nordisk Numismatisk Union.
- Sven Aagaard, "Kronologi af tidlige Kongsbergkroner 1687 belyst ved stempel-revneanalyse", *NNUM* 2003 nr. 1-2, s. 20-23.
- Sven Aagaard, *Frederik III - kronemønt København 1651-1670*, Dansk Numismatisk forening, 2004.
- Sven Aagaard, "Samtidig, udenlandsk (nordtysk?) kopiering af Christian V kroner slået i Glückstadt 1672, 1677 og 1679", *Numismatisk Rapport* nr. 104, 2010, s. 9-15.
- Sven Aagaard, Inger Bolt Jørgensen & Michael Märcher, *Christian V, kronemønt, speciedalere og dukater, Glückstadt 1671-1696*, Kilder til numismatik og penge-historie VI, 2022.

FriMynt 2023

47:E INT. MYNT- & FRIMÄRKSMÄSSAN

Välkommen!

15 april kl 11.00-17.00

TEKNIKHALLEN / OLYMPIA

FILBORNÄGEN 9, HELSINGBORG, SVERIGE

www.frimynt.se

Karsten Kolds samling m.m.

Møntauktion i Bredgade

Tirsdag 26. april afholdt Bruun Rasmussen på en strålende solskinsdag traditionel auktion i lokalerne i Bredgade under den store prismekrone. Auktionsnumrene fra 1 til 130 var forbeholdt første del af mønterne fra Karsten Kolds imponerende samling. Der var med spænding set frem til salget af Karstens mønter – i de ypperste kvaliteter. Det er derfor svært at nævne enkelte stykker ud af de mange spændende numre. Her bringes et beskedent udvalg, vurderingerne er anført i parentes i tusinder kroner.

Af Preben Nielsen

Nr. 15, Frederik 2. specie 1572, H 17 "Elfsborgs løsen" i en ekstrem flot kvalitet fikammerslag på 250.000 (60). Det følgende nr. 16, Christian 4. Guldridder (rosenobel), H 23A blev samlingens dyreste mønt med 900.000 (350). Nr. 30 Frederik 3. 2 dukat 1670, H 38 sluttede på 420.000 (130). Nr. 44 Christian 5. 2 dukat 1687, H 15 blev budt op på 800.000 (350) og noget lavere niveau kom nr. 51 ligeledes Christian 5. 2 dukat med Christiansborg i Guinea 1699, H 54, 380.000 (150).

Fra Frederik 4. opnåede nr. 86, 2 dukat 1708, H 13 et slutbud på 280.000 (160) og nr. 90 et guldafslag af 12 skilling 1711, H 43B med vægt som 2 dukat 260.000 (50). Blandt mønterne fra Norge skal nævnes nr. 122

Nr 16

Nr 51

Nr 86

Nr 321

Nr 323

Christian 5. specien 1670, H 25B der fik hammerslag på 650.000 (600) og nr. 129 Frederik 5. specie 1765, H 1 der sluttede på 260.000 (200).

At der var fokus på de enestående kvaliteter, fremgår af, at nr. 67 Christian 5. 2 krone 1695, H 67 ikke nåede op på vurderingen, da buddene standsede på 70.000 (80), kvaliteten var da også "kun" angivet som 1+.

Efter salget af de 130 numre fortsatte auktionen med materiale, der stammede fra forskellige rekvirenter. Der var især stor spænding om salget af de store guldmedaljer, og ikke mindst med Christian Winekes pragtsæt over den oldenborgske kongeslægt med ti guldmedaljer.

Af mønter kan nævnes nr. 186 Frederik 3. dukat 1668, H 35 der fik hammerslag på 220.000 (90), og nr. 193 Christian 5. 2 dukat 1691, H 27B der sluttede på 170.000 (80-90).

Nr. 320 Christian Winekes regentserie i guld, G 256-265 ti medaljer der tilsammen vejede ca. 1,3 kg. Et lot man sandsynligvis kun får at se denne ene gang. Vurderingen var sat til 1 mio. og buddene startede da tæt herpå, men kom hurtigt på den anden side af vurderingen, inden hammerslaget faldt ved 1.450.000. På det følgende nummer 321 Asiatic Compagnis store guldmedalje af Daniel Jensen Adzer 1791, G 477 blev slubbuddet på 200.000 (100). Nr. 323 et forsidestempel af

Bliv web-medlem i DNF

Web-medlem: 200 kr.

Almindelig kontingent: 350 kr.

Spar 150 kr.

**Se alt om DNFs auktioner, bogtilbud
og omindmeldelse på: numismatik.dk**

Nr 354

Harald Salomon til en påtænkt medalje i anledning af Christian 10. og dronning Alexandrines 40-års bryllupsdag fik hammerslag på 6.000 (5). Blandt de udbudte danske sedler fik nr. 354 en 20-kroner 1989, der ikke burde være sat i cirkulation, Sieg 140, hammerslag på 16.000 (10).

Det nok var de færreste bydere, der fik alle de mønter de ønskede. Der konstateredes dog blandt køberne tilfredshed med de mønter, de havde erhvervet. Det var en spændende og oplevelsesrig dag hos Bruun Rasmussen.

Ny bog i serien "Kilder til numismatik og pengehistorie"

Bogen indledes med en historisk redegørelse for Mønten i Glückstadt samt en kort præsentation af de møntmestre, der var ansvarlige for udmøntningen af de undersøgte mønter.

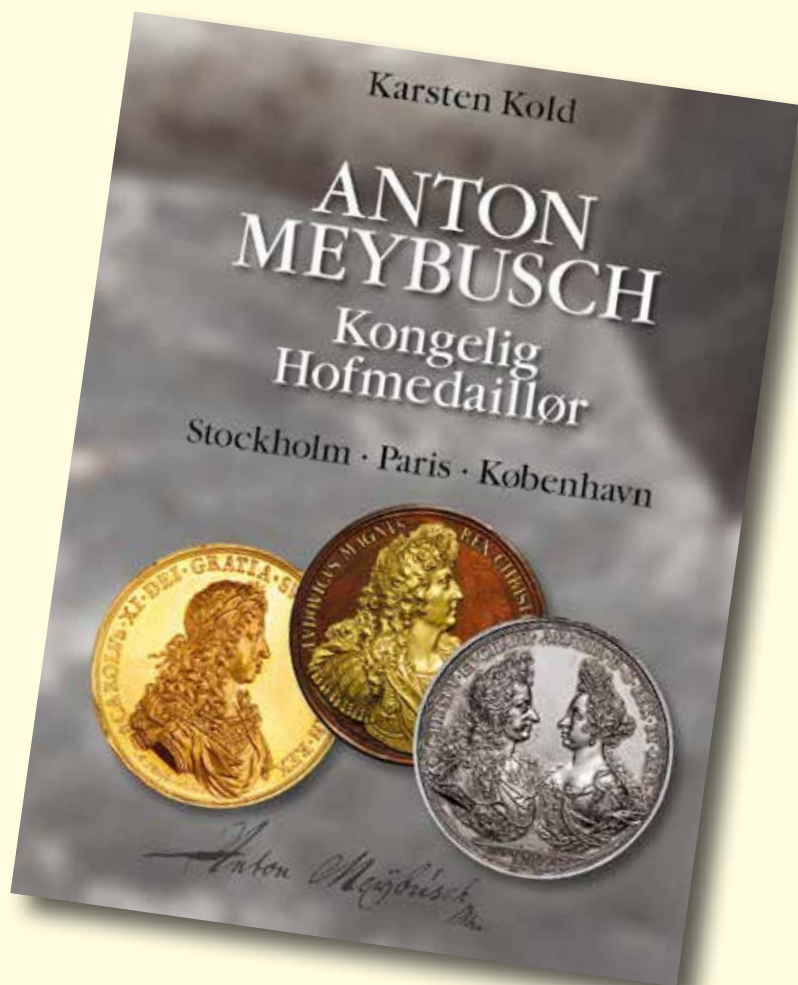
Inden beskrivelsen af kronemønterne, som er hovedemnet, redegøres der for forskellige tekniske forhold ved fremstillingen, der udover stempelfremstilling og anvendt prægeteknik også berører motivvalg og beskyttelse mod forfalskning.

Da Mønten i Glückstadt anvendte hammerprægning, som i 1691 blev afløst af den mere effektive maskinprægning med et samtidigt markant løft i mønternes kvalitet og udseende, er den afsluttende beskrivelse af kronemønterne opdelt i perioderne 1671-1682 og 1692-1696.

Udgivet af Numismatik & Pengehistorie
Bestilles på: **numismatik.dk**

350 DDK – 275 DDK for medlemmer af DNF

Karsten Kold skriver om
"Kongelig Hofmedaillør" Anton Meybusch' produktion
af mønter og medaljer og ansættelsesforhold i
Stockholm, Paris, København, England og Tyskland.
320 sider – flot og rigt illustreret.

Pris: 375 kr.

For medlemmer af DNF: 300 kr.

Bestilles på: numismatik.dk

**DANSK
NUMISMATISK
FORENING**

MØNTSAMLERFORENINGEN AF 1885

Stampes Numismagiske Univers

SCHWEIZ. Er det ikke utroligt, hvad man kan læse i Fyens Stiftstidende af 'skøre oplevelser'? — Hør bare: En ældre herre troede, at der havde været tyveknapte på spil, da han hjemme opdagede, at han manglede en kuvert med 20.000 schweizerfranc (ca. 150.000 kr.). Derfor gik han i første omgang til politiet.

Heldigvis viste det sig, at han havde tabt kuverten, da han steg ud af sin bil. Et par havde fundet kuverten med pengene og en bekræftelse fra banken plus hans adresse. Derfor styrede parret fluks til mandens hjem og afleverede kuverten. Som tak for hjælpen fik parret 500 franc i findeløn, mens politiet tilføjer, at det er 'en dejlig historie med ærlige borgere'.

Af Niels Stampe

FYENS Stiftstidende dykkede 19. dec. ned i arkiverne og fandt følgende fra 1947: Julen er eventyrernes tid, og i går var graver Sørensen i Vissenbjerg ude for en oplevelse, man nok kan kalde eventyrligt. Han fandt nemlig i kirkebøssens 155 skinnende guldmonter til en samlet sum på 2.000 kr., men mønterne repræsenterer en langt større sum, da guldværdien formentlig er 16.000 kr.

Menighedsrådets formand, lærer A. Nielsen, Skalbbjerg, oplyser, at det fortrinsvis er tale om ældre mønter, der bærer Frederik VIII eller Christian IXs portræt. Mønterne lå ikke i indsamlingsbøssens til sognets fattige, men i bøssens, der bruges til landsindsamlinger, og det er nu op til menighedsrådet at afgøre, hvad de mange penge skal bruges til.

Møntfund i Israel

Foto: Israel Antiquities Authority

ISRAEL. Måske var det truslen om krig hængende over hovedet, som fik en ukendt ejermand i det 7. århundrede til at gemme sin formue i en stenvæg i Israel. Det mener arkæologer, som har fundet 44 byzantinske guldmonter i et naturreservat, som hedder Banies. Det byzantinske Rige udgjorde den østlige halvdel af det romerske rige. Mønterne er afbildet med kejserne Fokas og Heraklios.

1 Kuna Kroatien med byen Hum set fra oven.

Sedler til helvedes forgår

KROATIEN er rig på historiske mindesmærker. I et tidligere nummer af NR omtalte vi, at Schwiss Mint havde fremstillet en 2,96 mm guldmønt med en vægt på 0,0063g, som skulle svare til dagens kurs af en af en kvart franc.

Nu har det kun 30 år gamle Kroatian Mint – som i øvrigt lige nu har travlt med at lave nye euro med national identitet - lavet en endnu mindre mønt, som hedder kuna. Ledelsen er med rette stolt over at kunne fremstille en så lille mønt, som kun måler 1.99 mm og vejer 0.005 g. Man skulle ikke tro, at det kunne lade sig gøre at fremstille stempler med så tydelige detaljer på møntbilledet. Men det kan det. Med lasere, selvfølgelig! De fleste mennesker skal dog nok bruge en lup med extra watt, hvis ikke et rigtigt forstørrelsesapparat.

Forsiden viser den antikke og turistattraktive by Hum set fra oven. Selv om indbyggertallet i dag kun er på plus-minus 35, så har byen stadig status til at kalde sig en city pga. en bevaret bymur, som omkranser hele byen. Ja, byen kalder sig i virkeligheden verden mindste city. Bagsiden viser hovedet af et stykke kvæg, som er typisk i området. – Oplaget er kun på 199 eksemplarer, så mon ikke der bliver rift om dem?

ENGLAND. Denne historie synes lidt langt fra virkeligheden for de fleste af os: En brite fra Wolverhampton hævder i avisen Metro, at han har oparbejdet en forretning med at sælge brugte sokker og bøvser på glas. Ifølge ham selv tjener han for tiden 190.000 kr. om måneden i stedet for 11.000 kr. i et supermarked. Han har andre mærkelige projekter i støbeskeen, som kan opfylde folks inderste behov og ønsker! Det er sikkert ikke britten, der er noget i vejen med, men derimod dem som falder for at købe hans produkter – sikkert til en uhyrlig pris . . .

KINA. Hell notes eller helvedessedler er et lidt overset samlerområde. Sedlerne må endelig ikke sammenlignes med legetøjspenge, for så fornærmer man kineserne. Samlerområdet er farverigt, og der findes tusindvis af store og små sedler, som for en vesterlænding kan være vanskelig for ikke at sige umuligt at forstå.

Når en kineser dør, ryger han først ned i helvede. Her gælder det om at komme i 'Paradis' så let som muligt. Dertil skal der bruges penge – masser af penge. Derfor kan man se sedler med astronomiske tal. Der bliver ikke spa-

ret på nullerne, og det er åbenbart lige meget, hvilken valuta, man bruger.

Kina har flere trosretninger og skikke. En af dem er at vedlægge hell notes i kisterne, på bål eller hvor begravelser ellers finder sted. Sedlerne kan også blive spredt med vinden. Bruger man bål, kan man ane, at miljøet kommer ind i billedet, da det nu er påbudt at samle asken op efter ceremonien. Man ærer også afdøde slægtninge ved at besøge deres gravsteder og rulle hell notes sammen og brænde dem langsomt.

Sedler er som nævnt farverige, og de er fyldt med symboler, som kun kinesere ved, hvad betyder. Der er billeder af både guder og afdøde personligheder, men hvordan nogle sedler, som viser billeder af kendte bygninger i verden, af personer som Kennedy, Einstein og Marilyn Monroe, Hitler, Stalin og mange flere, kommer ind i billedet, det overgår min forstand. Kineserne må have deres tro, og jeg min, og sådan må det være. Det vil være nytteløst her at prøve at komme med en forklaring.

For mange år siden købte undertegnede en pose med hell notes. Spændende at studere og lege med, men som tiden gik, blev de afhændet, fordi der var så mange papirstørrelser, som var vanskelig at passe ind i de album, der var til rådighed dengang.

Som et kuriosum kan nævnes, at da kineserne fik øjnene op for de tyske inflationssedler efter Første Verdenskrig, så blev de i stor stil opkøbt af kineserne til deres afdøde slægtninges videre færd.

VERDEN. De mest sjældne og eftertragtede mønter er efterhånden blevet så dyre, at der er meget få mennesker, som har råd – eller er villige – til at betale prisen. Derfor rumler det i horisonten om en mulighed for at købe de dyre mønter på anparter – en mulighed jeg ikke i min vildeste fantasi ville gøre brug af. Tror heller ikke, at nogen vil gøre brug af sådan en ordning, for så må det da sige bingeling i nogens hoved . . .

VERDEN. Mange lande og møntanstalter har ofte udspyt erindrings-, tema- og spekulationsmønter i langt større

Gammel kinesisk tush-tegning der viser og beskriver helvede med de værst tænkelige pinsler. [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hell_in_China.jpg)

oplag, end markedet kan opsuge, og det med utilfredse kunder til følge.

I fremtiden vil der fortsat blive udgivet den slags mønter, men oplagene vil blive mindre og mere tilpasset bestemte publikummer, så der ikke hober sig en hulens masse usælgelige mønter op og ødelægger samlermarkedet.

King Charles III på ny 2-Pund mønt. The Royal Mint.

ENGLAND. Advarsel! Flere lande har allerede udgivet mønter med Englands kong Charles III. Med forsikring på, at de er gangbare, men ikke hvor kan man bruge dem. Det er ofte flotte mønter med certifikater i dyre æsker. Advarslen går på, at man sandsynligvis aldrig vil få sin investering tilbage — Så, pas bare på!

ENGLAND. 30. september var sidste brugsdag for engelske pengesedler. Fremover er alle sedler lavet af polymer.

Vittorio kom selv på mønter. Her en 5-Lire 1911.

KONGER samler også på mønter. I 1946 landede Italiens 76-årige afsatte og svækkede kong Vittorio Emanuele III i Egypten hos den 26-årige kong Farouk I. Fælles for dem begge var, at de var habile møntsamlere. Unge Farouk var samler om en hals og brugte mange af statens penge på sin hobby – og var ikke bleg for at gøre brug af sin status for at få fat i mønter, som han ønskede sig. Han havde jo også en trumf i Suez kanalen.

I en hemmelig politisk studehandel erhvervede han bl.a. den berømte amerikanske guld 20 dollar 1933, en mønt, som ingen kendte noget til, fordi fra og med 1933 var det i USA forbudt at eje og at handle med guldmønter – og da slet ikke en mønt, som officielt ikke var udgivet.

Vittorio Emanuele interesserede sig for mønter siden sin barndom, og samlede titusindvis af mønter fra de italienske sstater. Han var en dygtig numismatiker og fik lavet kataloger over sine samlinger – de dannede grundlaget for Italiens udgave af danske *Sieg* og *Schou* kataloger for en sammenligning. Desværre interesserede numismatikken ham mere end at være konge, men det er en anden sag.

VURDERINGSPRISER:

møntkataloget.dk

Hafnia og Hafniensis

Af Niels Jørgen Jensen

Artiklen er også bragt i *Amagerlands Numismatiske forenings medlemsblad* nr. 417.

Christian III, 1534-1559.
Skilling 1536, København,
G 106, Sieg 1.

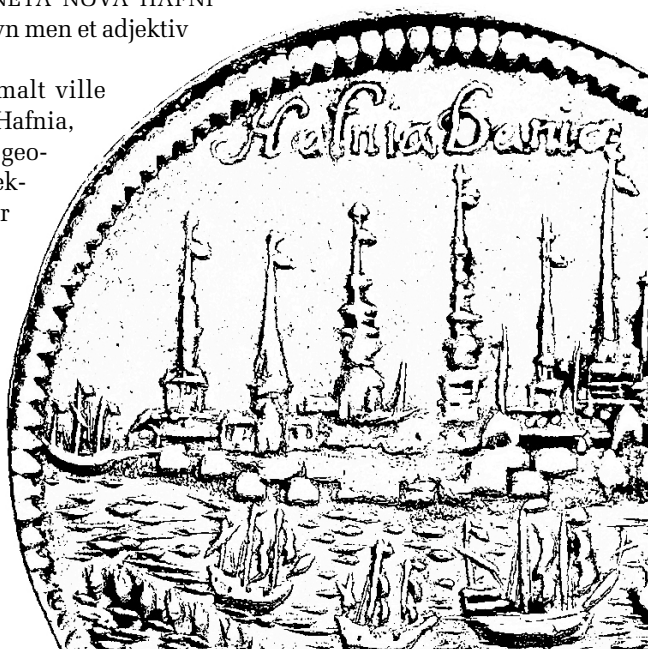
Det er med en vis tristesse at vi må konstatere, at Finn Rasmussen har pensioneret sig selv. For også jeg har i mange år haft glæde af hans viden – og ikke mindst hans velassorterede udvalg i butikken. Velfortjent er derfor mindeartiklen i seneste nummer af vores medlemsblad NR-156. Dog kalder en enkelt oplysning i artiklen på en præcisering:

Københavns latinske navn er *Hafnia*, ikke *Hafniensis*. Butikken har derfor det korrekte navn – ligesom det dengangne forsikringsselskab. Når der på mønterne fra Frederik 1. og Christian 3. står *MONETA NOVA HAFNIENSIS*, er *HAFNIENSIS* ikke byens navn men et adjektiv (tillægsord) dannet af navnet.

Og nu bliver det langhåret: normalt ville man forvente en genitiv (ejefald) af *Hafnia*, altså *Hafniae*, men den går ikke. Det geografiske navn skal ændres til et adjektiv (tillægsord) ved at fjerne —A eller —E fra bynavnet og tilføje —ENSIS.

Således bliver *HAFNIA* (København) til *HAFNIENSIS*, *ARHVSIA* (Århus) til *ARHVSIIENSIS*, *RIPE/RIPÆ* (Ribe) til *RIPENSIS* og *ROSKILDE* til *ROSKILDENSIS*.

HAFNIENSIS betyder altså ikke København men Københavnsk. Og i sidste ende betyder *MONETA NOVA HAFNIENSIS*: Københavnsk ny mønt.

Niels Bohr-Medaljen uddelt i 2022

Af Torben Juul Hansen

Så gik der kun ni år mellem de sidste to uddelinger af Niels Bohr-medaljen i guld. Sidste gang var i 2013, hvor der før var gået 30 år til den forrige i 1982.

Forsiden viser et portræt af Niels Bohr, med omskriften: NIELS BOHR 1885 1955. Bagsiden forestiller Niels Bohrs atommodel, med hans motto: CONTRARIA SUNT COMPLEMENTA – Modsætninger udgør helheden.

Medaljen er modeleret af medaljør og billedhugger Harald Salomon (1900-1990), der var ansat på Den kongelige Mønt i København i perioden 1927-68.

Professor Ewine van Dishoeck.

Foto: Henrik Sandsjö / Wikimedia Commons

Medaljen blev uddelt den 7. oktober 2022 på Niels Bohrs fødselsdag (1885-1962). Det er en tradition, at de år medaljen uddeles, er det på den verdensberømte fysikers fødselsdag. Guld-medaljen gives til en person, der har gjort en ekstraordinær indsats på sit forskerfelt.

Årets prismodtager var professor Ewine van Dishoeck fra Leiden Universitet i Holland, som er en af de førende inden for forskning i molekylær astrofysik og astrokemi. Hun er professor i molekylær astrofysik ved Leiden Observatory og er formand for International Astronomical Union og medredaktør af det videnskabelige magasin

Annual Review of Astronomy and Astrophysics.

Professor Ewine van Dishoeck er den trettende i rækken af betydningsfulde fysikere og ingeniører, der modtager Niels Bohrs ærefulde medalje. Prisen blev indstiftet i 1955 som en hyldest til den danske Nobelpris-modtager.

Årets uddeling er sket i et samarbejde mellem Ingeniørforeningen IDA, Niels Bohr Institutet, Københavns Universitet, Aarhus Universitet og Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. Niels Bohr blev æresmedlem af IDA i 1945 og har derfor en ovenud stor betydning for foreningen,

Prisoverrækkelsen fandt sted i Carlsberg-Akademiet, hvor brygger J. C. Jacobsen i sin tid boede med sin familie – og den formelle del af prisoverrækkelsen bød på både taler, musik og sang fra Studenterkoret.

Det var dronning Magrethe, der havde fornøjelsen af at overrække den prestigefyldte og flotte hæder. Foruden den faglige anerkendelse, som guldmedaljen er, følger der også et beløb på 100.000 euro med prisen – doneret af Carlsbergfondet.

Dronning deltog også i den efterfølgende reception, hvor hun hyggede sig med prismodtageren og de øvrige gæster.

Tidligere prismodtagere

Niels Bohr, 1955
 John Cockroft, 1958
 George de Hevesy, 1961
 P.L. Kapitza, 1965
 Isidor Isaac Rabi, 1967
 Werner Karl Heisenberg, 1970
 Richard P. Feynman, 1973
 Hans A. Bethe, 1976
 Charles H. Townes, 1979
 John Archibald Wheeler, 1982
 Alain Aspect, 2013

Det første slag af Niels Bohr-medaljen. Den færdige medalje har modtaget omkring 30-40 slag med mellem-liggende udglødninger.

Producenten oplyser, at vægt og diameter er "meget stor".

Foto: Villadsen Metal & Design

Guld er i realiteten meget svært at slå medaljer af. Selvom guld jo er meget blødt, så er det samtidig meget "sejt". Det bevirker, at guld-blanketten kun bevæger sig en lille smule ved hvert slag mellem stemplerne.

I tilfældet Bohr-medaljen, som har et meget højt relief, skal der mellem 30-40 slag til samt mellem-liggende udglødninger, før vi har et tilfredsstillende resultat. Immervæk et enormt arbejde, som tager flere dage for en enkelt medalje.

DANSK NUMISMATISK FORENING

Medlemsmøder

Medlemsmøderne med auktioner
afholdes onsdage i:

Bethesda

Rømersgade 17, 1362 Kbh K

Auktionseftersyn kl. 18.15 - 19.00

DNF medlemsmøder

Onsdag 15. februar

Auktion 587.

Onsdag 15. marts

Foredrag: Prof. Jens Christian Moesgaard:
"Danske og svenske erfaringer med
metaldetektoren".

Auktion 588.

Onsdag 12. april

Foredrag: Formand Michael Wagner
Christiansen: "Christian II's forhadte
klippinge".

Auktion 588.

Onsdag 10. maj

Auktion 590.

Efter mødet spisning i nærheden.

Tre retter inkl. vin/øl 325,-

Tilmelding til Henrik Berndt:

henrikberndt@hotmail.com

numismatik.dk

Fraktionsmøder

Fraktionsmøderne afholdes
i foreningens bibliotek:

Sønder Boulevard 65, Stuen
København V

MEDALJER

Mandag 20. februar 2023, kl. 18-20
Medaljer med tilknytning til danske
søhelte og skibe.

Spisning før mødet, kl. 17.30 kontakt:
Preben.nielsen@youmail.dk

ANTIK & MIDDELALDER

Onsdag 25. januar

Kl. 19.00. En tur gennem Byzans historie
illustreret med guld- og sølvmonter.

PENGESEDLER

Møderne er indstillet indtil videre.

Formand

Michael Wagner Christiansen
60 52 34 81
formand@numismatik.dk

Næstformand

John Lind
20 70 85 78 - til kl. 21.00
webmaster@numismatik.dk

Provinsrepræsentant

Birger Bentsen
20 27 42 73
brevbud@numismatik.dk

Kasserer

Henning Ingemann Larsen
25 33 71 42
kasserer@numismatik.dk
Bankkonto: Den Danske Bank
Reg: 1551 Konto: 3517 556300
MobilePay: 94 27 50.

**Bestyrelsesmedlem
& redaktør af NR**

Torben Juul Hansen
num-rap@numismatik.dk

Sociale Medier

Samuel Flyger
samuel.flyger@numismatik.dk

Bestyrelsesmedlem

René Villadsen
40 56 89 06

Bestyrelsesmedlem

Mads Smedman
40 36 16 84

Bestyrelsesmedlem

Henrik Berndt
henrikberndt@hotmail.com

DNF-kalenderen**Januar**

25. Onsdag **Antik&Middelalder:**
En tur gennem Byzantinske
guld- og sølvmønter.

Februar

15. Onsdag **Auktion 587.**
20. Mandag **Medaljer:**
Medaljer med tilknytning
til danske søhelte og skibe.

Marts

15. Onsdag **Foredrag. Auktion 588.**

April

12. Onsdag **Foredrag. Auktion 589.**

Maj

10. Onsdag **Auktion 590.**
Spisning efter mødet.

Juni

Måske skovtur. ??

Se mere info på numismatik.dk

Brevbud

**Brevbud afgives bedst og
lettest på vores hjemmeside:**
numismatik.dk

Brevbud afgives bedst i god tid,
så er du sikker på at få en
kvittering med dine rigtige bud.

BEMÆRK:
**Der lukkes for budgivning
kl. 20.00 dagen før auktion**

Your Treasures are in Good Hands with us

- Over 35 years of experience and expertise
- More than 10,000 clients worldwide
- Top quality color printed catalogues
- International customer care:
Phone +49 541 9620-20

Yearly 4 internationally recognized
auctions for coins and medals
with remarkable hammer prices!

Profit from our experience of more than 130 successful auctions –
consign your coins and medals! More information: www.kuenker.com

Fritz Rudolf Künker GmbH & Co. KG
Gutenbergstraße 23 · 49076 Osnabrück · Germany
Phone +49 541 9620-20 · Fax +49 541 9620-222
www.kuenker.com · service@kuenker.com
Located in: Berlin, Munich, Osnabrueck

